

ч. 1 ст. 40 Закону України «Про іпотеку» вказівкою такого змісту: «Особи, які проживають у зазначених приміщеннях на умовах особистого сервітуту, не підлягають виселенню».

Частиною 3 ст. 109 Житлового кодексу України слід доповнити реченням такого змісту: «Звернення стягнення на передане в іпотеку житло є підставою для виселення всіх осіб, які мешкають у ньому, за винятками, встановленими Законом, зокрема тих, на користь яких було встановлено особистий сервітут».

У Цивільному кодексі слід закріпити положення, що члени сім'ї власника жилого приміщення мають право користуватися жилим приміщенням нарівні з його власником. У разі припинення сімейних відносин з власником жилого приміщення за колишнім членом сім'ї не зберігається право користування жилим приміщенням. Проте, якщо у колишнього члена сім'ї власника жилого приміщення відсутні можливості придбання або здійснення права користування іншим жилим приміщенням,

право користування має бути збережене за колишнім членом його сім'ї на певний строк, що визначається судом. При цьому суд може зобов'язати власника жилого приміщення забезпечити житлом колишнього з подружжя та інших членів його сім'ї.

У цивільному праві маємо розрив подружнього і кровного зв'язку членів сім'ї, що призводить до виникнення фактичних відносин, пов'язаних із спільним проживанням і користуванням житлом. Виникає потреба у з'ясуванні житлових прав фактичного подружжя, осіб, шлюб яких визнано недійсним, а також дітей, народжених у фактичних шлюбних відносинах.

У будь-якій галузі законодавства: цивільному, сімейному, житловому — поняття члена сім'ї повинно ґрунтуватися на спільних основах, що визначаються сімейним правом, хоча галузі права можуть, виходячи із загального поняття, адаптувати та обмежувати з метою досягнення результату правового регулювання, визначеного цією галуззю.

Використані матеріали:

1. Ерошенко А.А. Жилищные права членов семьи собственника индивидуального строения // Советская юстиция. — 1973. — № 5. — С. 6—8.
2. Жилищный кодекс Российской Федерации. — М.: Изд-во Проспект, 2005. — С. 19.
3. Гетьман Е.С. О жилищных правах и обязанностях. — М.: Знание, 1992. — 96 с. — С. 91—94.
4. Нагорняк В.А. Цивільні правочини з приватизованим житлом. Автореф. дис. канд. юрид. наук. - Харків, 2000. - С. 8.
5. М а с л о в М.Ф. Защита жилищных прав граждан. — Харьков, 1970. — С. 54.
6. Гражданский кодекс Польской Народной Республики. — Варшава, 1966. — С. 135.

Використання модельних норм Конвенції Ради Європи «Про кіберзлочинність» та Додаткового протоколу до неї у нормотворчому процесі в Україні: теоретичні проблеми реалізації

П.АНДРУШКО

кандидат юридичних наук, професор кафедри кримінального права і кримінології (Київський національний університет ім. Тараса Шевченка),

Н.РОЗЕНФЕЛЬД

кандидат юридичних наук, головний консультант Інституту законодавства Верховної Ради України

Дослідження проблематики практичного використання модельних норм Конвенції Ради Європи «Про кіберзлочинність»[1] від 23 листопада 2001 р. (далі — Конвенція) та

Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи «Про кіберзлочинність», який стосується криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинені через комп'ютер-

© П.Андрушко, Н.Розенфельд, 2007

ні системи, від 28.01.2003 р.[2] (далі — Додатковий протокол) у нормотворчому процесі України вказує на необхідність дослідження теоретичних проблем, які обумовлюють гальмування процесів модернізації вдосконалення чинного КК України щодо криміналізації діянь, предмети яких характеризуються відсутністю матеріальної ознаки. Зокрема, йдеться про діяння, предметом яких є комп'ютерна інформація — так звані «комп'ютерні злочини».

У порівнянні з суто практичними проблемами використання модельних норм Конвенції та Додаткового протоколу у нормотворчому процесі в Україні існує низка теоретичних аспектів, які, по суті, перекреслюють надбання світового досвіду щодо криміналізації комп'ютерних злочинів.

Так, переважна більшість норм Конвенції та Додаткового протоколу містить визначення предмета певних злочинів, який при кваліфікації виступає фактично на перше місце, у разі вказівки на нього у тексті диспозиції відповідної статті. Згідно з положеннями Конвенції та Додаткового протоколу предметами відповідних злочинів є:

- 1) ціла комп'ютерна система або її частина (ст. 2 Конвенції);
- 2) комп'ютерні дані, які не призначені для публічного користування, включаючи електромагнітні випромінювання комп'ютерної системи, яка містить у собі такі комп'ютерні дані (ст. 3 Конвенції);
- 3) комп'ютерна інформація (ст. 4 Конвенції);
- 4) комп'ютерна система-(ст. 5, пункт «Б» ст. 8 Конвенції);
- 5) пристрої, у тому числі комп'ютерні програми, створені або адаптовані з метою вчинення злочину (підпункт «і» пункту «а», пункт «Б» ч. 1 ст. 6 Конвенції);
- 6) комп'ютерні паролі, коди доступу або подібні дані, за допомогою яких можна здобути доступ до усієї або частини комп'ютерної

системи (підпункт «ii» пункту «а», пункт «Б» ч. 1 ст. 6 Конвенції);

7) комп'ютерні дані (ст. 7, пункт «а» ст. 8 Конвенції);

8) порнографічний матеріал* (частина перша ст. 9 Конвенції);

9) об'єкти авторського права і суміжних прав** (ст. 10 Конвенції);

10) расистський чи ксенофобський матеріал***, доступ до якого може бути здійснений за допомогою комп'ютерної системи (ст. 3 Додаткового протоколу);

11) дані, які містять зміст погрози з расистських або ксенофобських мотивів, передані через комп'ютерну систему (ст. 4 Додаткового протоколу);

12) інформація публічного характеру, яка містить образу осіб з расистських або ксенофобних мотивів (ст. 5 Додаткового протоколу);

13) матеріал, який заперечує, значно мінімізує, схвалює чи виправдовує дії, які є геноцидом або злочинами проти людства****, котрий розповсюджений через комп'ютерні системи або доступ до якого може бути здійснений через такі (ст. 6 Додаткового протоколу).

Очевидно, що більшість предметів, зазначених у положеннях Конвенції та Додаткового протоколу, безпосередньо вказують на такі предмети, які не можна віднести до предметів матеріального світу. Комп'ютерні дані, комп'ютерна інформація, комп'ютерні паролі і коди доступу, порнографічні, расистські та ксенофобні матеріали, які можуть передаватися через комп'ютерні системи, — всі вони не належать до предметів матеріального світу, а є предметами світу віртуального[3, 82], і тому, на нашу думку, мають визначатися віртуальними предметами злочину[4].

Термін «віртуальний» не лише широко використовується у багатьох сучасних науках[5], а й має стандартне визначення, яке відображене у ДСТУ 2226-93, в якому під «віртуальним» розуміється «умовний, фізично від-

* До ознак лютячої порнографії, відповідно до частини другої ст. 9 Конвенції «Про кіберзлочинність», належать такі матеріали, що візуально зображують: неповнолітню особу, заліану у явно сексуальній поведінці; особу, яка виглядає як неповнолітня особа, задіяну у явно сексуальній поведінці; реалістичні зображення неповнолітньої особи, задіяної у явно сексуальній поведінці.

** Згідно з вимогами частини першої ст. 10 Конвенції, порушення авторських прав визначається відповідно до вимог Паризького Акта від 24 липня 1971 р. щодо Бернської Конвенції про захист літературних та художніх творів, Угодою про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності і Угодою ВОІВ про авторське право.

*** Відповідно до частини першої ст. 2 Додаткового протоколу «расистський та ксенофобний матеріали означає будь-який письмовий матеріал, будь-яке зображення чи будь-яке інше представлення ідей або теорій, які захищають, сприяють або підбурюють до ненависті, дискримінації чи насильства проти будь-якої особи або групи осіб за ознаками раси, кольору шкіри, національного чи етнічного походження, а також віросповідання, якщо вони використовуються як привід для будь-якої з цих дій.

**** Відповідно до частини першої ст. 6 Додаткового протоколу, діями, які є геноцидом або злочинами проти людства, визначаються: «як це визначено в міжнародному праві і як це визнано заключними та обов'язковими рішеннями Міжнародного військового трибуналу, заснованого згідно з Лондонською угодою від 8 серпня 1945 р., або будь-якого іншого міжнародного сулу, заснованого відповідними міжнародними документами, юрисдикція якого визнана такою Стороною».

сутній, але за допомогою спеціальних методів наданий у розпорядження»[6].

Незважаючи на те, що велика кількість фахівців[7—15] визнавали і визнають у цілому той факт, що комп'ютерна інформація, у тому числі і програмні матеріали, можуть бути предметом злочину[3, 80], науково обгрунтована необхідність стосовно розширення поняття «предмет злочину» і включення в нього поняття віртуального предмета злочину повною мірою на сьогодні в Україні не усвідомлена. Сталою донині лишається позиція багатьох вчених, що предметом злочину може бути лише предмет матеріального світу[16].

Такий підхід ставить під сумнів можливість використання як доказів по відповідних кримінальних справах, у разі включення всіх типових модельних складів, вказаних у Конвенції та Додатковому протоколі, у кримінальний закон України. Так, зокрема, висновки науково-правової експертизи, яка може бути проведена під час досудового та судового слідства і висновки якої мають базуватися на нормі закону і теоретичних знаннях права, може зосередити увагу учасників справи та суду на тому, що предмет злочину має бути матеріальним. Такий теоретичний аналіз, який ґрунтуватиметься виключно на матеріалістичному підході до визначення предмета та знаряддя вчинення злочину, відповідно може вплинути як на кваліфікацію злочину, так і на вирок суду, унеможлививши прийняти практично вірне рішення лише через його суперечність з теоретичним підходом.

Аналогічний підхід сучасної теорії кримінального права і щодо засобів вчинення злочину: знарядь та інших засобів. Аналізуючи зміст положень Конвенції, слід звернути увагу, що, крім вказівок на предмети злочинів, її положення містять вказівки і на засоби вчинення таких злочинів.

Так, у ст. 3 Конвенції «Незаконне перехоплення», йдеться про «перехоплення технічними засобами», які очевидно, виконують роль засобів вчинення злочину.

У ст. 5 Конвенції «Втручання в систему» серед альтернативних способів здійснення активних дій по перешкоджанню функціонуванню комп'ютерної системи, що належать до об'єктивної сторони складу злочину, передбачене перешкоджання «шляхом введення, передачі /.../ комп'ютерних даних». У такому разі дані, які вводяться і передаються і внаслідок яких система зазнає шкоди, мають визнаватися знаряддям вчинення злочину.

З урахуванням того, що шкода предмету віртуального світу може бути завдана іншим

предметом віртуального світу, який здатний вплинути на перший, слід також зауважити, що шкода предметові злочину, який характеризується як віртуальний, може бути завдана засобами вчинення злочину, які також можуть визначатися як віртуальні: комп'ютерні віруси, шкідливі комп'ютерні програми, порнографічний матеріал, паролі і коди, призначені для незаконного проникнення в комп'ютерні системи, у тому числі бази даних кредитно-фінансових установ, органів влади тощо.

Так, засобами вчинення злочину, відповідно до змісту ст. 6 Конвенції «Зловживання пристроями», мають визнаватися комп'ютерні програми, створені або адаптовані насамперед з метою вчинення будь-якого зі злочинів, передбачених Конвенцією; комп'ютерні паролі, коди доступу або подібні дані, за допомогою яких можна здобути доступ до усїєї або частини комп'ютерної системи.

Визначення комп'ютерних систем як знарядь злочинів (наприклад, частини а-е ст. 9 Конвенції) практичних і теоретичних проблем не викликає, оскільки вони, безсумнівно, мають матеріальний характер. Теоретичне визнання даних, які не є матеріальними, як засобів, у тому числі знарядь вчинення злочинів, унеможлиблюється через теоретичне визначення знарядь вчинення злочинів як предметів матеріального світу, що застосовуються злочинцем при вчиненні суспільно небезпечного діяння[16].

Позиція класичної теорії кримінального права будувалася протягом тривалого часу, і протягом основного часу її створення за відсутності існування високих технологій неможливо було ані посягати на предмети, яких не існувало, ані використовувати їх як знаряддя злочинів, ані, відповідно, досліджувати їх. Однак протягом останньої половини ХХ ст. революційний розвиток високих технологій[5] породив такі предмети, і усвідомлення такого факту має знайти втілення у сучасній науці.

Неможливо уявити сферу життєдіяльності, у якій би не могли використовуватися високі технології або результати їх функціонування. Нова епоха існування людства, нерозривно пов'язана з інформаційними технологіями, і тотальне проникнення високих технологій і їх продуктів у всі сфери суспільних відносин[17—20] породило виникнення Інформаційного суспільства[5].

При цьому в основі як першого, так і другого лежать технології, що побудовані на автоматизованій обробці даних[21], які, в свою чергу, можуть не мати зовнішнього представлення —

не відчуватися людиною**** без застосування для їх зовнішнього представлення спеціальних засобів, заходів або методів обробки[22].

Необхідність правового регулювання відносин в інформаційному суспільстві обумовлює потребу перегляду позицій класичної теорії кримінального права щодо визнання як предмета знаряддя злочину виключно предметів матеріального світу, оскільки такий підхід уже сьогодні ускладнює не лише теоретичний аналіз складів злочинів, предметом та засобами вчинення яких є предмети, що не мають матеріальної ознаки, а й породжує виникнення складнощів у кваліфікації на досудовому та судовому слідстві.

Повертаючись до проблематики безпосередньої імплементації європейських рекомендацій щодо криміналізації кібернетичних злочинів і моделей диспозицій, які пропонуються Концепцією та Додатковим протоколом, слід зазначити, що без відповідного теоретичного опрацювання і надання необхідних визначень предмета та засобів вчинення таких злочинів, реалізація їх на практиці матиме труднощі, породжуватиме правові колізії.

Сприйняття теоретиками об'єктивної необхідності визначення предмета злочину як предмета, на який спрямоване суспільно небезпечне посягання, незалежно від того, матеріальний він чи віртуальний, надасть змогу визнавати як предмет злочину викрадені віртуальні гроші, які знаходилися на рахунку банку, а пін-код, який був придбаний через Інтернет і завдяки якому злочинець отримав доступ до такого рахунку — засобом вчинення злочину. Якщо на сьогодні предмет складу правопорушення фізичного викрадення пластикової банківської картки оцінюється з урахуванням вартості такої картки, оскільки саме вона є матеріальною, визнання предметом злочину віртуальних коштів, доступ до яких забезпечує така картка, не враховується як предмет злочину. При цьому фахівці стверджують, що основна ознака платіжного засобу — його зміст, оскільки він призначений для передачі доручень і інформації на передачу грошових коштів[22].

Конвенція та Додатковий протокол були ратифіковані 7 вересня 2005 р.[23] та 21 липня 2006 р.[24]. З моменту їх схвалення Верховною Радою України (ратифікації) жодної відповідної зміни в КК України внесено не було до липня 2007 р., що, як нам здається, спричинене неналежним ставленням до проблематики

кіберзлочинності не лише з боку законодавця, а й з боку науковців-правників, які повинні бути ініціаторами модернізації чинного законодавства шляхом вдосконалення і ефективізації його норм. Надважливим на сьогодні є проведення наукових досліджень з вказаної проблематики та модернізації положень класичної теорії кримінального права з урахуванням сьогоденних реалій розвитку світу.

З метою правильного застосування потенційних норм внутрішнього законодавства, які регламентуватимуть караність за вчинення кіберзлочинів, а також правильної кваліфікації регламентованих чинним КК України злочинів цієї категорії, з урахуванням сьогоденних реалій розвитку високих технологій та трансформації суспільних відносин, доцільно відмовитися від суто матеріалістичного підходу до визначення предмета та засобів вчинення злочинів.

Вважаємо, що до основних теоретичних проблем імплементації положень Конвенції та Додаткового протоколу до внутрішнього законодавства України належать:

1. Розроблення формулювань норм права з урахуванням моделей, наданих Конвенцією та Додатковим протоколом, і внесення відповідних пропозицій до парламенту України;

2. Проведення комплексних досліджень ознак предмета та засобів вчинення кібернетичних злочинів з урахуванням їх об'єктивного представлення і фізичної природи;

3. Аналіз і визначення ступеня суспільної небезпечності кібернетичних злочинів з урахуванням можливості їх дистанційного здійснення, варіативності у часі, можливої віддаленості співучасників, кількості постраждалих, кількості привабливих предметів посягання тощо;

4. Розроблення рекомендацій та надання правоохоронним органам специфічних для розслідування кібернетичних злочинів методик їх розслідування з урахуванням особливостей предметів доказування, до яких серед інших належать і предмет, і засоби вчинення злочинів;

5. Розроблення і видання науково-популярної літератури щодо протидії кібернетичним злочинам, а також популяризації інформації про караність відповідних правопорушень з метою підвищення рівня правосвідомості населення, а також інформування фізичних та юридичних осіб про те, які саме кібернетичні посягання є кримінально караніми, і з приводу виявлення яких з них необхідно звертатися до правоохоронних органів.

**** Під відчуттям людиною певного предмета автори розуміють можливість відчуття людиною певного предмета або явища за допомогою органів чуттів без застосування для цього спеціальних засобів, заходів та методів.

Використані матеріали:

1. Конвенція Ради Європи «Про кіберзлочинність» від 23.11.2001 // Офіційний web-сайт Верховної Ради України / <http://www.rada.kiev.ua>
2. Додатковий протокол до Конвенції про кіберзлочинність, який стосується криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи від 28.01.2003 // Офіційний web-сайт / <http://www.rada.kiev.ua>
3. Мазуренко О., Розенфельд Н. Комп'ютерна інформація як предмет злочинів, передбачених Розділом XVI КК України // Право України. - 2004. - № 6.
4. Розенфельд Н.А. Кримінально-правова характеристика незаконного втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж. Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08. - Київ, Ін-т держави і права НАН України. - К., 2003. - С. 9.
5. Брижко М.І., Цимбалюк В.С., Орехов А.А., Гальченко О.Н. е-будущее и информационно право / Под редакцией доктора юридических наук, профессора Р.А.Калужного, доктор экономических наук, профессора М.Я.Швеца. - К., «Интеграл», 2002. - С. 5.
6. ДСТУ 2226-93. Автоматизовані системи. Терміни і визначення. Видання офіційне. - К.: Держстандарт України, 1994.
7. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: За станом законодавства і Постанов пленуму Верховного Суду України на 1 грудня 2001 р. / За ред. С.С.Яценка. - К.: А.С.К., 2002. - С. 936."
8. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / Під загальною редакцією Потебенька М.О., Гончаренка В.Т. - К.: «ФОРУМ», 2001., у 2-х ч. - Особлива частина. - С. 721.
9. Кримінальне право України: Особлива частина: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. освіти / М.І.Баженов, В.Я.Таций, В.В.Сташис, І.О.Зінченко та ін.; За ред. професорів М.І.Бажанова, В.В.Сташиса, В.Я.Тация. - К.: Юрінком Інтер. - Х.: Право, 2001. - С. 363.
10. Андрушко П.П. Коментар до розділу XVI «Злочини у сфері використання електронно обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку» Особливої частини Кримінального кодексу України // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. - 2006. - № 1. - С. 40.
11. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю.В.Баулін В.І.Борисов, С.Б.Гавриш та ін. За заг. ред. В.Т.Малаяренка, В.В.Сташиса, В.Я.Тация. - Видання друге, перероблене та доповнене. - Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. - С. 943.
12. Сучасне кримінальне право України: курс лекцій / А.В.Савченко, А.В.Кузнецов О.Ф.Штанько. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. - 521, 523.
13. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України. - К.: Істина, 2004. - С. 414.
14. Музика А.А., Азаров Д.С. Законодавство України «Про кримінальну відповідальність за комп'ютерні злочини»: науково-практичний коментар і шляхи вдосконалення. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. - С. 14-15.
15. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. - 4-те вид. перероблене та доповн. / За ред. М.І.Мельника, М.І.Хавронюка. - К.: Юридична думка, 2007. - С. 943-953.
16. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти / М.І.Бажанов, Ю.В.Баулін, В.І.Борисов та ін.; За ред. професорів М.І.Бажанова, В.В.Сташиса, В.Я.Тация. - Кнїв-Харків: Юрінком Інтер - Право, 2002. - С. 93, 128.
17. Протез сетчатки. Как электроды дают сигнал мозгу // Корреспондент. - 2007. - № 7 (246). - С. 70.
18. Зуб в пробирке // Корреспондент. - 2007. - № 7 (346). - С. 70-71.
19. Тузов Д. Цивилизация «юзеров» // Корреспондент. - 2007. - № 3 (243). - С. 24; Виртуальные билеты // Корреспондент. - 2007. - № 3 (243). - С. 59.
20. Ковалевская Н. Цифровой эфир // Власть денег. - 2006. - № 36 (99). - С. 42-43.
21. Пастухов О.М. Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет. Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. - К., 2002. - С. 9.
22. Розенфельд Н. Програмно-математичні заходи захисту комп'ютерної інформації як предмет злочину «Незаконне втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), їх систем і комп'ютерних мереж» // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - 2002. - Спецвипуск 1. - С. 229-231.
23. Панов М.М. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення. Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08. - К., 2005. - С. 5.

24. Закон від 07.09.2005 № 2824-IV «Про ратифікацію Конвенції про кіберзлочинність» // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 5—6. — Ст. 71.

25. Закон від 21.07.2006 № 23-У «Про ратифікацію Додаткового протоколу до Конвенції про кіберзлочинність», який стосується криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 39. — Ст. 328.

Видається щомісячно.
Журнал засновано в 1922 р. Київ.

12'2007

ЗМІСТ

ТЕПЛОК М., ЮЩИК О. Правові проблеми змінення Конституції України	3
До адміністративно-правової реформи	
ЗАПОРОЖЕЦЬ М. Сутність та зміст наукового забезпечення адміністративного судочинства	8
БОРТНЯК Ф. Виконавчий документ як форма волевиявлення публічного органу управління щодо примусового виконання рішень ДВС	11
Питання теорії	
СКРИПНЮК О., СЕЛІВАНОВ В. Методологічні проблеми взаємозв'язку права і політики	14
ЦИМБАЛЮК М. Правова реальність та онтологія правосвідомості	22
Захист прав людини і громадянина	
ПАШИНСЬКИЙ В. Нормативно-правові гарантії забезпечення прав військовослужбовців в Україні	27
Право, економіка, фінанси	
СКОТАР М. Банківське кредитування як об'єкт адміністративно-правового регулювання	32
ЧУБЕНКО А. Застосування програмно-цільового методу бюджетного фінансування видатків у сфері цивільного захисту	38
КУЗЬМЕНКО О. Про правову природу і поняття міжбюджетних відносин	40
ШЛИКОВ Д. Акценти у визначенні орендної плати (господарсько-правовий аспект)	44
ВІХРОВ О. Управління господарською діяльністю як категорія господарського права	47
Судова практика	
ГОГУСЬ Т. Нормотворення з питань організації та діяльності суду	53
Пропозиції до законодавства	
ГАЛЯНТИЧ М. Член сім'ї як суб'єкт житлових правовідносин	60
АНДРУШКО П., РОЗЕНФЕЛЬД Н. Використання модельних норм Конвенції Ради Європи «Про кіберзлочинність» та Додаткового протоколу до неї у нормотворчому процесі в Україні: теоретичні проблеми реалізації	64
СВЯТОЦЬКА В. Європейські стандарти функціонування адвокатури	69
МАЛОВИЧКО С. Регулювання права на відпочинок деяких державних службовців, працівників правоохоронних, судових та інших органів	72
ПЕРОЩУК З. Удосконалення правового забезпечення самостійності місцевих бюджетів як фінансової основи місцевого самоврядування	74
ХОХЛОВА І. Визначення поняття «припинення права користування надрами»	77
СЛІПЧЕНКО С. Поняття об'єкта цивільного права за ЦК України	80
Питання кримінології	
МОЗОЛЬ С. Тенденції злочинності у період проведення виборів в Україні	85
РИБАЧУК М. Взаємодія ОВС і ЗМІ у запобіганні тероризму в Україні	88
Дискусії та обговорення	
ГОНЧАРЕНКО О. Організаційно-правові форми діяльності Вищої ради юстиції України	93
КАШИНЦЕВА О. Етико-правові роздуми щодо проблеми визначення статусу ембріона	96
БУГЕРА О. Умови злочинності неповнолітніх: роль засобів масової інформації	100
КАРПЕНКО М. Які суспільні відносини охороняються ст. 406 Кримінального кодексу України?	105
ХРЯПІНСЬКИЙ П. Перспективи розвитку заохочувальних норм особливої частини кримінального законодавства	110
МІЧУРИН Є. Чинники, що впливають на встановлення обмежень майнових прав фізичних осіб	116
Досвід, що заслуговує на увагу	
МИЩАК І. Актуалізація досвіду діяльності Державної думи Російської імперії в процесі розбудови українського парламентаризму	121
На міжнародно-правові теми	
ДЕШКО Л. Державне регулювання ціноутворення на лікарські засоби в країнах Європейського співтовариства та інших країнах	126
ШУПІНСЬКА О. Колізійне регулювання відносин власності в міжнародному приватному праві деяких країн Європейського Союзу	130
За кордоном	
НАГОРНЯК М. Стабільність Конституції та можливість її зміни (за концепції Томаша Масарика)	135
Правове життя	
СТЕФАНЧУК Р., БІЛОУСОВ Ю. Перший в Україні науковий захід, присвячений питанням особистих немайнових прав фізичних осіб	138
МАКСИМОВ С. XXIII Всесвітній конгрес з філософії права і соціальної філософії	140
Рецензії	
КОЛПАКОВ В. Корисне дослідження управлінських відносин у системі органів виконавчої влади	142
СКРИПНЮК О. Важливе та актуальне дослідження проблематики організації судової влади в сучасній Україні	143
ГОНЧАРЕНКО В., ФЕСЕНКО Є. Актуальний підручник з кримінально-правової проблематики	145
ГОЛІНА В. Монографія про організацію індивідуального запобігання злочинам	146
Систематичний покажчик статей і матеріалів, надрукованих у журналі у 2007 р.	147

СОДЕРЖАНИЕ

ТЕПЛЮК М., ЮЩИК А. Правовые проблемы изменения Конституции Украины	3
К административно-правовой реформе	
ЗАПОРОЖЕЦ М. Сущность и содержание научного обеспечения административного судопроизводства	8
БОРТНЯК Ф. Исполнительный документ как форма волеизъявления публичного органа управления относительно принудительного исполнения решений ГИС	11
Вопросы теории	
СКРЫПНЮК А., СЕЛИВАНОВ В. Методологические проблемы взаимосвязи права и политики	14
ЦИМБАЛЮК М. Правовая реальность и онтология правосознания	22
Защита прав человека и гражданина	
ПАШИНСКИЙ В. Нормативно-правовые гарантии обеспечения прав военнослужащих в Украине	27
Право, экономика, финансы	
СКОТАР М. Банковское кредитирование как объект административно-правового регулирования	32
ЧУБЕНКО А. Применение программно-целевого метода бюджетного финансирования расходов в сфере гражданской защиты	38
КУЗЬМЕНКО Е. О правовой природе и понятии межбюджетных отношений	40
ШЛЫКОВ Д. Акценты в определении арендной платы (хозяйственно-правовой аспект)	44
ВИХРОВ А. Управление хозяйственной деятельностью как категория хозяйственного права	47
Судебная практика	
ГОГУСЬ Т. Нормосозидание по вопросам организации и деятельности суда	53
Предложения к законодательству	
ГАЛЯНТИЧ Н. Член семьи как субъект жилищных правоотношений	60
АНДРУШКО П., РОЗЕНФЕЛЬД Н. Использование модельных норм Конвенции Совета Европы «О киберпреступности» и Дополнительного протокола к ней в нормотворческом процессе в Украине: теоретические проблемы реализации	64
СВЯТОЦКАЯ В. Европейские стандарты функционирования адвокатуры	69
МАЛОВИЧКО С. Регулирование права на отдых некоторых государственных служащих, работников правоохранительных, судебных и других органов	72
ПЕРОЩУК З. Совершенствование правового обеспечения самостоятельности местных бюджетов как финансовой основы местного самоуправления	74
ХОХЛОВА И. Определение понятия «прекращение права пользования недрами»	77
СЛИПЧЕНКО С. Понятие объекта гражданского права по ГК Украины	80
Вопросы криминологии	
МОЗОЛЬ С. Тенденции преступности в период проведения выборов в Украине	85
РЫБАЧУК М. Взаимодействие ОВД и СМИ в предупреждении терроризма в Украине	88
Дискуссии и обсуждения	
ГОНЧАРЕНКО А. Организационно-правовые формы деятельности Высшего совета юстиции Украины	93
КАШИИЦЕВА Е. Этико-правовые размышления относительно проблемы определения статуса эмбриона	96
БУГЕРА Е. Условия преступности несовершеннолетних: роль средств массовой информации	100
КАРПЕНКО Н. Какие общественные отношения охраняются ст. 406 Уголовного кодекса Украины?	105
ХРЯПИНСКИЙ П. Перспективы развития поощрительных норм особенной части уголовного законодательства	110
МИЧУРИН Е. Факторы, влияющие на установление ограничений имущественных прав физических лиц	116
Опыт, заслуживающий внимания	
МИЩАК И. Актуализация опыта деятельности Государственной думы Российской империи в процессе становления украинского парламентаризма	121
На международно-правовые темы	
ДЕШКО Л. Государственное регулирование ценообразования на лекарственные средства в странах Европейского Сообщества и других странах	126
ШУЛИНСКАЯ Е. Коллизионное регулирование отношений собственности в международном частном праве некоторых стран Европейского Союза	130
За рубежом	
НАГОРНЯК М. Стабильность Конституции и возможность ее изменения (по концепции Томаша Масарика)	135
Правовая жизнь	
СТЕФАНЧУК Р., БИЛОУСОВ Ю. Первое в Украине научное мероприятие, посвященное вопросам личных неимущественных прав физических лиц	138
МАКСИМОВ С. XXIII Всемирный конгресс по философии права и социальной философии	140
Рецензии	
КОЛПАКОВ В. Полезное исследование управленческих отношений в системе органов исполнительной власти	142
СКРЫПНЮК А. Важное и актуальное исследование проблематики организации судебной власти в современной Украине	143
ГОНЧАРЕНКО В., ФЕСЕНКО Е. Актуальный учебник по уголовно-правовой проблематике	145
ГОЛИНА В. Монография об организации индивидуального предупреждения преступлений	146
Систематический указатель статей и материалов, опубликованных в журнале в 2007 г.	147

ПРАВО УКРАЇНИ. № 12, 2007. Юридический журнал Министерства юстиции Украины, Конституционного Суда Украины, Верховного Суда Украины, Высшего хозяйственного суда Украины, Генеральной прокуратуры Украины, Института государства и права НАН Украины, Национальной юридической академии Украины, Академии правовых наук Украины.
 Основан в 1922 г. Издается ежемесячно (на украинском языке). Главный редактор А.Д.Святоцкий.
 Адрес редакции: 01601, г.Киев, ул. М.Коцюбинского, 12.
 Набор и верстка журнала выполнены в компьютерном центре редакции. E-mail: pravoua@i.com.ua
 Отпечатано с оригинал-макета в ООО "Типография "Бизнесполиграф".
 Украина, 02094, г.Киев, ул. Вискозная, 8.